

Trabajo Social con familias

Tomás Fernández García i Laura Ponce de León Romero. Editorial Alianza. Madrid, 2019

Concepción Castro Clemente¹

ORCID: 0000-0002-9729-2876

Per citar: Castro Clemente, C. (2019). [Ressenya del llibre *Trabajo Social con familias*, de Tomás Fernández García y Laura Ponce de León Romero]. *Revista de Treball Social*, 217, 139-141. DOI: 10.32061/RTS2019.217.09

Els professors de Treball Social Tomás Fernández García i Laura Ponce de León Romero acaben de reeditar el llibre titulat *Trabajo Social con familias*, en una nova edició actualitzada, ampliada i revisada que publica l'editorial Alianza, una de les de més prestigi en l'àmbit de les ciències socials, cosa que indubtablement suposarà la difusió i divulgació mundial dels seus continguts i del Treball Social.

Per a la professió, aquest llibre és un referent metodològic en l'abordatge de conflictes i problemàtiques familiars, perquè suposa la consolidació de la intervenció clínica des d'un model psicosocial clínic i sistèmic.

El llibre està adaptat als requisits de l'Espai Europeu d'Educació Superior (EEES), per la qual cosa la lectura en resulta amena i senzilla, perquè a cada capítol el lector pot trobar els objectius que es pretenen aconseguir amb l'estudi de cada temàtica, un resum amb les idees centrals, activitats de repàs per contrastar l'aprenentatge, lectures recomanades per ampliar coneixements, preguntes de reflexió dins del text, així com exemples pràctics de casos intercalats al llarg de tot el llibre.

Una de les grans aportacions d'aquest manual és el contingut pràctic que inclou. En l'últim capítol, el novè, el lector pot posar en pràctica tot el contingut teòric après en els vuit capítols anteriors. Més de cent pàgines emprades per descriure i donar solució a cinc casos, cadascun d'ells pertanyent a un sector i un àmbit d'actuació diferents: envelliment, salut mental, conflictes de parella, absentisme escolar i immigració. Tots ells estructurats a partir de les mateixes fases del mètode bàsic (diagnòstic, programació, execució i avaluació), però atenent les peculiaritats de cada temàtica, que exigeixen l'aplicació de diferents tècniques i models.

La part més teòrica del llibre està composta d'una introducció i vuit capítols. En la introducció els autors expliquen els canvis que han experimentat les famílies al llarg de la història i la sistematització professional cada vegada més especialitzada que demana l'abordatge dels conflictes familiars. Dones com Mary Richmond, Grace Abbott, Jessie Taft, Margaret

1 Professora de Treball Social a la UNED i a la UNIR. concastro@madrid.uned.es

Frances Byington, Jane Addams i Alice Salomon van contribuir al desenvolupament teòric d'aquesta disciplina durant el segle passat. En l'actualitat, la professió continua reinventant-se per donar resposta als ràpids canvis socials i econòmics que es produeixen, amb el mateix objectiu principal de garantir el benestar de les famílies des d'una intervenció organitzada, que treballa coordinadament entre diferents administracions (justícia, educació, salut, serveis socials, etc.) i amb una visió multidisciplinària. Tenint en compte aquesta anàlisi, els autors ens ofereixen una definició actualitzada del Treball Social amb famílies, caracteritzant-lo com "un procés que es dirigeix a potenciar els recursos interns individuals i socials de la família, on la participació activa dels seus integrants en les accions i en les estratègies dissenyades, li facilitaran superar els efectes de l'adversitat, desenvolupant les seves capacitats com un element indispensable per resoldre els problemes i millorar el seu funcionament social".

Aquesta definició representa la nova orientació professional dins de l'actual context històric, on la família ha experimentat molts canvis, i en relativament poc temps. No només ha deixat de ser extensa per ser nuclear o unipersonal, sinó que s'han modificat els rols arran de la incorporació de la dona al treball; a més, l'envelliment de la població està guiant noves estratègies socials, les taxes de pobresa han disminuït en alguns països, i apareixen la globalització, les millores sanitàries i entorns de famílies més plurals, com les reconstituïdes, les homoparentals, les multiculturals, les no parentals, etc. L'objectiu d'aquest llibre és entendre tots aquests canvis per endinsar-nos en l'anàlisi de les metodologies i en els models teòrics que ens permetin comprendre i intervenir en les causes, complexitats i crisis que afecten les famílies al llarg del seu cicle vital.

El segon i el tercer capítol estan dedicats a descriure les principals necessitats que tenen les famílies al llarg del seu cicle vital. Elaborar aquest mapa de necessitats suposa aprofundir en l'elaboració dels diagnòstics socials de les famílies, anticipant-se a la seva problemàtica des de la perspectiva de la prevenció i del suport professional. Al final del capítol s'ofereix una interessant taula on es recullen totes aquestes necessitats des del naixement fins a la mort.

En el quart es descriu la varietat i pluralitat de famílies que hi ha en l'actualitat, analitzant els motius pels quals poden esdevenir vulnerables i entrar en complexos processos d'exclusió social. També s'ofereix amb el mateix objectiu una descripció detallada dels tipus de famílies existents, de les definicions i les seves funcions mirant de comprendre'n la funcionalitat sistèmica.

En la intervenció familiar, l'ètica professional resulta un element essencial per salvaguardar els interessos professionals i els de la família. És en aquest àmbit on els conflictes ètics són més complexos i per això exigeixen l'ús de diferents models per solucionar-nos. En el cinquè capítol s'expliquen dos dels principals models de resolució de dilemes ètics, com el model de Reamer basat en la jerarquia de principis, o el de Ballester basat en l'aplicació de diversos filtres (ètic, legal i social), que ofereixen als professionals una guia d'actuació ètica.

Els capítols sis, set i vuit són els més metodològics, perquè s'hi descriuen les fases del mètode, les tècniques que s'hi fan servir i els models teòrics que serveixen de referència per enfocar els objectius del treball.

El mètode en el Treball Social amb famílies disposa de sis fases bàsiques: recepció familiar, recopilació d'informació, valoració tècnica, elaboració d'un pla d'acció, aplicació de la programació i avaluació. En tot aquest procés hi ha dos elements clau per garantir-ne la continuïtat: l'acomodació professional o consolidació de la relació terapèutica i la mobilització per al canvi, fonamentat en la motivació i l'adherència al tractament social. En el llibre s'expliquen totes aquestes fases amb la utilització de gràfics i figures, que ajuden a entendre la complexitat i sistematització de l'acció professional.

En el setè capítol s'analitzen les aportacions metodològiques dels diferents models teòrics que es poden aplicar durant la intervenció familiar: psicosocial, clínic, sistèmic, ecològic, cognitiu/conductual, de crisi, i finalment els autors ofereixen un nou model, el d'obertura de cicles tancats, adaptat a la circularitat i la repetició dels complexos processos d'exclusió social.

El capítol vuitè és molt pràctic i visual perquè s'hi descriuen i s'hi representen gràficament les principals tècniques d'intervenció familiar. El lector pot veure gràficament un genograma, un ecomapa, un culturograma, un diagrama de flux, un mapa de xarxes, un ciclograma, un gràfic de Gantt, etc., així com estudiar les altres tècniques no gràfiques com l'entrevista, l'observació i la mediació. En aquest capítol també es dedica un apartat especial a explicar les principals tècniques sistèmiques, com la confrontació, el manteniment, el rastreig, el mimetisme, entre d'altres.

Un llibre complet i recomanable per a professors, estudiants, professionals i públic en general que desitgin conèixer com es duu a terme la intervenció familiar clínica des del Treball Social.